

# Natuur.stad

DRIEMAANDELIJKS LEDENBLAD VAN NATUURPUNT ANTWERPEN STAD - SEPTEMBER - NOVEMBER 2021 - JAARGANG 10 - NUMMER 3  
VERSCHIJNT IN MAART, JUNI, SEPTEMBER EN DECEMBER

## 20 JAAR NATUURPUNT: KOM NAAR HET DROOGDOKKENPARK

**WANDELKAART PARK GROOT SCHIJN  
OEVERZVALUWEN BROEDEN  
VOOR HET EERST  
IN ANTWERPEN STAD**

Op 11 en 12 september vieren we 20 jaar Natuurpunt in Vlaanderen aan één van de mooiste natuurplekjes in Antwerpen, de Scheldebocht ter hoogte van het Droogdokkenpark.

Heel dat weekend kan je langskomen en onder andere genieten van gegendste natuurwandelingen, kinderactiviteiten, food en drank of gewoon een babbel!

We verwelkomen jou graag in een oude zeecontainer die we lieten ombouwen tot een mobiel bezoekerscentrum voorzien van een eigen zonne-installatie. De binnenkant gaven we een 100% 'natuurlijke' Antwerpse toets want de inrichting ervan deden we in hoofdzaak met hout van de platanen die ooit op 'onze' leien stonden. Een groot scherm met touchscreen laat je de natuurwaarnemingen in onze stad ontdekken.

Dé plek bij uitstek om de omgeving te bewonderen is echter het dak van de container. Je staat er slechts twee en een halve meter boven de grond maar je blik op het Scheldelandschap verandert helemaal. En met de telescoop op het uitkijkplatform kan je zelf beginnen spotten!

Met een knipoog naar de vele 'gratis' graffiti tags op onze container aan het natuurgebied Wolvenberg heeft street artist Dzia deze container alvast voorzien van kleurrijke graffiti geïnspireerd op de natuur.



En tot slot zorgt Natuur en Landschapszorg voor een heel mooie picknickbankenset! Je kan er vanop ons doorlopend zomerterras genieten van de geur, het geluid, het zicht op de Schelde, het unieke en waardevolle stukje Antwerps slikken- en schorregebied en de zonsondergang, ... of opgang als je een vroege 'vogel' bent.

Kom dat beleven!

Johan Wyckmans  
Co-voorzitter en Verantwoordelijke verenigingswerking

## Inhoud

september - november 2021 – jaargang 10 – nummer 3

Voorwoord	2
Een kolonie oeverzwaluwen in het stadscentrum	3
Lokale groenplannen: Deurne	4
Het Groen kaardertje	6
Park Groot Schijn: ecologie en recreatie	7
Wandelkaart	8-9
JONAS: Vijverbewoners	11
Het Vlasbekje	13
Activiteiten	14
Activiteitenkalender	16

### Lokale afdeling

Natuurpunt Antwerpen Stad is de lokale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Het werkingsgebied omvat de delen van de districten Antwerpen (postcodes 2000, 2018 en 2060) en Borgerhout binnen de Ring en het volledige district Berchem. Lid worden betekent dat je deel uitmaakt van een grote vereniging met meer dan 120.000 gezinnen, die in Vlaanderen 25.000 ha natuurgebied beheert.

### Contact

Koen Van Keer, Boomgaardstraat 79, 2018 Antwerpen. (03-226 76 01) [info@natuurpuntantwerpenstad.be](mailto:info@natuurpuntantwerpenstad.be)

Vragen of opmerkingen kan u sturen naar: [redactie@natuurpuntantwerpenstad.be](mailto:redactie@natuurpuntantwerpenstad.be)

### Lid worden

Lidgeld per gezin: € 30/jaar. Te storten op rekeningnummer BE17 2300 0442 3321 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel het nationale tijdschrift Natuur.blad als het lokale ledenblad Natuur.stad. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 7 een abonnement op Natuur.stad nemen. Te storten op rekeningnummer BE60 5230 8051 9270 met vermelding van je lidnummer, naam en adres.

### Giften

Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 40 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten kan op BE56 2930 2120 7588 met vermelding 'Wolvenberg – projectnummer 7743'.

**Natuur.stad** is het driemaandelijks ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Stad. Gedrukt op een alcoholvrije pers met inkt op vegetale basis door De Wriker cvba. Oplage: 2.950 exemplaren.

**Redactie:** Christiane Lobbstaël, Ria Van Bastelaere, Monique Van Dousselaere, Graziella Van Eyllen, Koen Van Keer, Marc Van Outryve, Lieve Vercauteren, Minne Verlinden, Johan Wyckmans.

**Layout:** Kolja Aertgeerts, Peter Kluppels

# Een kolonie oeverzwaluwen in het stadscentrum

Tekst: Joeri Claes



Voor het eerst sinds mensenheugenis broeden er oeverzwaluwen in ons werkingsgebied. Het gaat om een kolonie van meer dan 100 broedparen op de werfterreinen van Nieuw Zuid. De zwaluwen nestelen er in een tijdelijke zandhoop. Door snel handelen van Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is de broedplaats tijdig door de aannemer gevrijwaard.

Montage vliegbewegingen aan de zandberg op Nieuw Zuid (foto: Evert Vandenberg)

Op zondag 25 april zag ik langs de d'Herbouvillekaai tientallen oeverzwaluwen geïnteresseerde vliegbewegingen maken langs industriële zandhopen. Hoewel de oeverzwaluwen daar uiteindelijk niet tot broeden kwamen - vermoedelijk door verstoring - konden ze even verderop wel in Nieuw Zuid terecht. Een buurtbewoner merkte begin mei op dat een grote zwerm zwaluwen nestgangen begon te graven in een tijdelijke zandhoop op een terrein waar later een park zal komen.

Oeverzwaluwen zijn uitgesproken trekvogels die pas in april terugkeren uit hun overwinteringsgebieden in Afrika (ten zuiden van de Sahara). Van oudsher maken ze hun nesten - gangen die tot 1 meter diep kunnen gaan - in rivieroeveren of aan meren of kustgebieden. Door het indijken van natuurlijke waterlopen ging hun aantal in Vlaanderen en West-Europa sterk achteruit. De soort houdt nu moeizaam stand in niet-oorspronkelijke biotopen zoals industrie- en havengebieden, waar natuurverenigingen soms zelf oeverzwaluwvanden of -zandhopen voorzien.

Het succes in onze stad is vooral te danken aan de nieuw aangelegde waterplassen op de Blue Gate site (ten zuiden van de Kennedytunnel en ten noorden van de Hobokense polder). Hier kan onze kleinste en zeldzaamste zwaluw naar hartenlust jagen op muggen en andere waterafhankelijke insecten. Dit

voedsel is broodnodig om eerst de paarbinding tot stand te brengen, dan het vrouwtje op het nest te voederen (zij broedt hoofdzakelijk de eieren uit) en later de jongen. Het broeden gebeurt vanaf mei. Na een maand komen de jongen al uit de nestingang piepen, bedelend om voedsel. Enkele weken later vliegen ze mee rond en jagen ze zelf. Onder gunstige omstandigheden beginnen de ouders dan aan een tweede legsel. Aan het einde van de zomer vertrekken ze in groep terug naar Afrika.



Broedende oeverzwaluwen op Nieuw Zuid (foto: Guy Borremans)

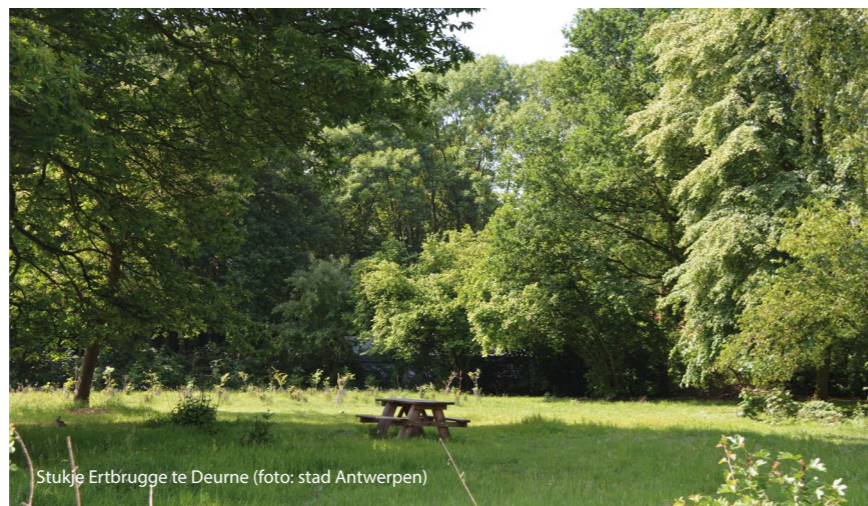
Natuurpunt en het ANB bekijken met projectontwikkelaar Triple Living en met landschapsarchitect Bas Smets of de nestplaats van de bedreigde Oeverzwaluw een permanente plaats kan krijgen op Nieuw Zuid. Het zou interessant zijn om te kijken of de zwaluwen volgend jaar terugkeren en of de toenemende bebouwing in de omgeving een impact heeft op het broedsucces. Ook voor buurtbewoners en fotografen zou het leuk zijn om deze flitsende soort volgend jaar weer te zien.

Je kan de Oeverzwaluw herkennen aan de volledig witte onderzijde, waar in tegenstelling tot de Huiszwaluw een bruine borstband doorheen loopt. De bovenzijde en de vleugels zijn egaal bruin. De staart is korter en minder gevorkt dan bij de Boerenzwaluw. Ook het geluid is 'raspender' dan het gekwetter van de Boerenzwaluw en langer dan de korte roep van de Huiszwaluw.

# Lokale groenplannen: Deurne

Tekst: Karina Rooman

Op 21 mei 2021 keurde het college van de stad Antwerpen het districts-groenplan Deurne goed. Dit plan omvat voor heel het district een gewenste groenstructuur die aangeeft waar er nieuwe groene plekken en verbindingen wenselijk zijn om het groene netwerk in Deurne te vervolledigen.



De keuze van de voorgestelde groene plekken en verbindingen gebeurde op basis van vier thema's waarvoor groen in de stad een belangrijke rol kan vervullen: gebruik, ecologie, water en hitte. Extra groen op de juiste locatie kan immers de groentekorten invullen, lokale waterproblemen oplossen, zorgen voor extra verkoeling en ecologische verbindingen verbeteren. Bovendien komt meer groen ook de biodiversiteit ten goede.

## Groene mogelijkheden

De gewenste groenstructuur is een overzichtskaart voor heel het district. Die kaart werd voor twaalf districtsdelen verder uitgewerkt tot een inspiratiebeeld dat op wijkniveau verschillende opties toont om meer groen te realiseren. Dit kan gaan van het creëren van nieuwe parken, het vergroten van bestaande groene plekkjes, het groener inrichten van straten tot het stimuleren van Deurnenaars om hun eigen tuinen en voortuinen groener en natuurvriendelijker in te richten.

Elk inspiratiebeeld toont welke vergroeningsingrepen in de betreffende wijk het meest efficiënt zijn en dus op zoveel mogelijk thema's tegelijk een positieve impact hebben.

## Zelf aan de slag?

Het Groenplan Deurne is een inspiratiebron voor iedereen die wil en kan bijdragen aan meer en kwalitatief groen. Zo vind je er meer informatie over de natuur in het district en hoe de voorgestelde opties er een positieve impact op kunnen hebben. In het plan worden ook veel referentieprojecten en inspirerende voorbeelden getoond, vaak ook kleine ingrepen die iedereen met een tuin zelf kan doen en die voor klimaat en natuur een groot verschil kunnen maken.

Je kan het plan raadplegen via [www.antwerpenmorgen.be](http://www.antwerpenmorgen.be), waar je niet alleen een link vindt naar het beleidsdocument zelf maar ook een toelichtingsfilmpje en enkele wandelkaarten om het groen in Deurne zelf te ontdekken.

## Natuurcrypto

A metamorfose	A	16		19	2	19	16			
B pure natuurliefhebber	B			24	6	14				
C kindauteur	C			5		11		18	7	11
D milieuvriendelijke tape	D	15		21		15				
E halsband voor katten (Fr.)	E	3			1	5				
F grensoverschrijdend dier	F			22		19	17		1	
G Meer groen! (Fr.)	G	8		6		2		6		
H hippodroom	H	10	15	3		16				23
I sedentaire schimmel	I			14	13	20				
J hooiwagen of mijt	J	12	12			20		13		
K onzichtbare hofdienaar	K			23	9	22		4		11
L boerentaks	L			4			10		18	9
M pony met gouden teugels	M	24	8		12				21	7

Auteur: Chris De Roover  
[www.cryptochris.be](http://www.cryptochris.be)

Zoek de woorden volgens de gegeven (cryptische) omschrijvingen. Wanneer je een woord hebt ingevuld, zet je de letters van dat woord over naar de gelijkgenummerde vakjes in de rest van het diagram. Gebruik makend van de reeds gevonden letters, kan je de puzzel helemaal invullen. In de eerste kolom verschijnt ook een woord. IJ telt als 1 letter.

Oplissing: zie p. 13



## Natuurpunt toert door Vlaanderen met een container vol natuurbeleving

# VIER MET ONS MEE



## ZATERDAG 11 EN ZONDAG 12 SEPTEMBER 2021

### ANTWERPEN STAD Wandelijk Scheldebocht t.h.v. Droogdokkenpark

**Ontdek ons mini infocentrum met Street-art van Dzia!**  
 Genieten van de natuur vanop onze picknickbank met zicht op Schelde, slikken- en schorregebied, zonsondergang...  
 Doorlopend zomerterras van 10 uur tot 21 uur (Op zondag tot 19 uur).

- ★ Vegan food
- ★ Gegidste wandelingen
- ★ Optredens & muziek
- ★ Kinderactiviteiten
- ★ Uitzichtplatform met Swarovski telescoop
- ★ Waarnemingscherm
- ★ Natuurpunt Pop-up shop

Bekijk ons volledig programma op [www.natuurpuntantwerpenstad.be](http://www.natuurpuntantwerpenstad.be)






# Het Groen kaardertje

Tekst: Koen Van Keer

De herfst is het seizoen dat mensen traditioneel associëren met spinnen. Dat komt vooral doordat er dan enkele grotere soorten volwassen worden en zich in de menselijke omgeving bewegen. Toch zijn er op dat moment ook enkele kleine spinnen actief, zelfs tot tegen de winter aan. Diegene die het waarschijnlijk het langst volhoudt, is het Groen kaardertje.



Vrouwtje op haar web  
(foto: Richard Louvigny)

De grote spinnen kennen we allemaal: de mannelijke huisspinnen met hun lange poten, die vanaf het midden van augustus tot soms in oktober op zoek gaan naar een geslachtrijp vrouwtje en daarbij in onze badkuipen terecht komen. Of de kruisspinnen die tuinpaadjes overspannen met hun prachtige wielwebben... Maar een echte najaarssoort die een stuk minder opvalt, is het Groen kaardertje. Nochtans is deze soort op veel plaatsen in de stad niet zeldzaam en beslist het nader bekijken waard.

## 'Velcrospin'

De absoluut favoriete plaats van dit kleine spinnetje is de bovenkant van klimopbladeren, maar ook op andere bladeren van vooral struiken en hagen is ze vaak te vinden. Daar maakt ze een tapijtvormig webje waaronder ze zich vaak verschuilt. Dit 'tapijtje' is echter een dodelijke val voor veel insecten. Heel wat van de draden in het web zijn namelijk 'gekaard' (vandaar 'kaardertje'). Kaarden is een term uit de textielindustrie en bij onze spin betekent het dat zij haar draden 'wollig' maakt. Daardoor ontstaat er een soort 'velcro-effect' tussen de wollige draden en de klauwtjes en stekels aan een insectenlijf. Zoals bij velcro komt er dus geen kleefstof aan te pas, maar het insect blijft gewoon vasthaken en geraakt meer en meer verstrikt naarmate het probeert los te komen.

Door deze efficiënte techniek kan het Groen kaardertje vaak prooien strikken die vele malen groter zijn dan zijzelf.

Ze bijt dan in een poot of voelspriet en injecteert daarin haar verlamme gif. Na een tijdje zit er geen beweging meer in de prooi en kan het kaardertje rustig aan de maaltijd beginnen.

## Smaragd

Het wordt niet vaak van spinnen gezegd, maar het Groen kaardertje mag je gerust een mooi (en zelfs 'lief') spinnetje noemen. De vrouwtjes zijn helemaal helder- tot smaragdgroen met wat lichtere delen die door haartjes worden gevormd. De mannetjes zijn duidelijk tweekleurig: hun kopborststuk (het voorste deel van hun lichaam) is oranje en hun achterlijf groen.

## Kamasutra

De paring is een ingewikkelde oefening, die bij momenten aan plaatjes uit de Kamasutra kan doen denken. Het mannetje moet voorzichtig zijn, maar bij deze soort komt het zelden voor dat hij door het vrouwtje verorberd wordt. Het mannetje woont zelfs vaak een tijdje samen met het vrouwtje en ze gaan dan gezamenlijk prooien te lijf.



De paring, een worsteling, met vooraan het mannetje  
(foto: André Hermans)

## Ook in jouw omgeving

In heel Antwerpen wordt het Groen kaardertje vaak aangetroffen in particuliere stadstuinen, maar ook in plantsoenen en parken en al zeker als er ergens Klimop groeit. Sommige exemplaren vestigen zich zelfs tegen gebouwen, bv. aan raamkozijnen. Als je er eentje vindt, moet je maar eens proberen in de gaten te houden tot wanneer hij de kou kan trotseren. Vaak is dat nog als alle andere spinnen in de tuin al zijn verdwenen. Het vrouwtje legt voor de winter nog een eicoon die in het voorjaar uitkomt. Vergis je echter niet: de roos-oranje kaardertjes die je in de lente opmerkt op bladeren behoren tot een andere, verwante soort: het Geel kaardertje.

# Park Groot Schijn: ecologie en recreatie

Tekst: Ria Van Bastelaere

Park Groot Schijn is een groengebied van meer dan 80 ha in het oosten van het district Deurne. Om de vele mogelijkheden van dit gebied volledig te benutten, is de site in samenspraak met gebruikers en buurtbewoners heringericht tot een open sport- en recreatiepark. Het park combineert nu een groot aantal recreatiemogelijkheden met de ecologische functie van de Schijnvallei.

## Geschiedenis

In de 18de eeuw bevonden zich op deze plek langs de rivier het Groot Schijn vooral moerassen en broekbossen. Tijdens de 20ste eeuw werden de bossen gerooid om woningen te bouwen en een begraafplaats aan te leggen. Er werden nieuwe wegen aangelegd: de E313 en de Ruggeveldlaan. Geleidelijk aan vestigden zich er allerlei verenigingen, wat leidde tot een wirwar van gebouwen. Het gebied werd niet efficiënt gebruikt.

## Heraanleg

De recente heraanleg zorgt voor een eenvoudig ruimtelijk schema dat de verenigingen thematisch groepeert. Je kan er bijvoorbeeld korfbal spelen, schaatsen, voetballen, rolschaatsen en tennissen. En je vindt er hondenclubs, jeugdverenigingen, volkstuinten, een katapultclub, een atletiekpiste, een duikclub, een toneelvereniging, een ijshockeyclub,... Een netwerk van brede paden die de verschillende ruimtes in het park met elkaar verbinden maakt het voor iedereen toegankelijk. De kaart op de twee pagina's hierna kan je zeker inspireren om het park te gaan ontdekken.



Eén van de toegangen tot Park Groot Schijn (foto: stad Antwerpen)

## Natuur

Ter hoogte van de waterlopen Groot Schijn en Koude Beek bevindt zich het gedeelte met grote stukken ongerepte natuur en hoge biodiversiteit. Het reeds spontaan ontwikkelde bos op de oevers van beide rivieren blijft behouden en wordt waar mogelijk uitgebreid.

De graslanden buiten het natuurgebied zijn ingezaaid met bloemenrijke mengsels, wat insecten gaat aantrekken. Die zorgen niet alleen voor de bestuiving van de gewassen in de volkstuintjes, maar maken ook jacht op bladluizen, wolluizen, ... Daardoor zijn sproeistoffen overbodig en dat is dan weer goed voor de waterkwaliteit.

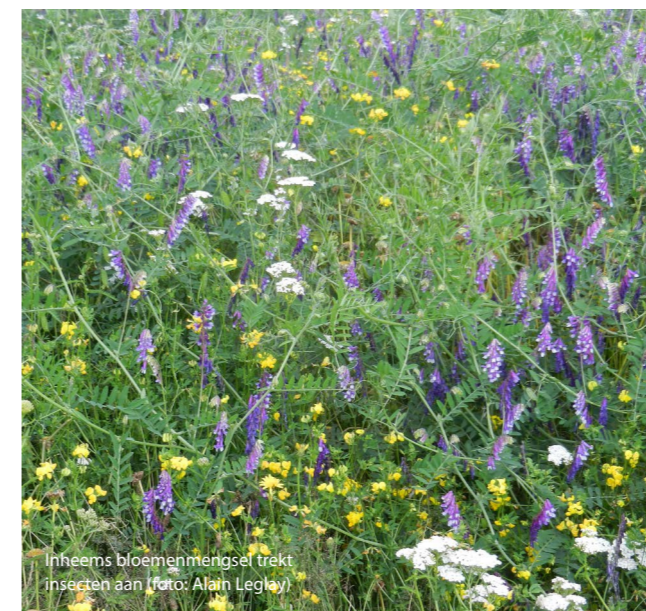
De graslanden in het natuurgebied zijn niet ingezaaid. Met een correct verschrallingsbeheer zullen ook deze tot bloemenrijke hooilanden omgevormd kunnen worden.

## Natuurpunt

Een deel van het park wordt door stad Antwerpen aan Natuurpunt Schijnbeemden in beheer gegeven. Zij zullen onder andere instaan voor de wal rond het woonwagenvak en de aarden wal langs het pad waar een brug over het Schijn komt. Algemeen is het beheer van de Japanse duizendknoop een belangrijk aandachtspunt.

## Praktisch

Het volledige Park Groot Schijn is een autovrije fiets- en voetgangerszone. Met de wagen mag je er dus niet in. Parkeren kan op de centrale parking, of langs de Ruggeveldlaan.



Inheems bloemenmengsel trekt insecten aan (foto: Alain Legley)



















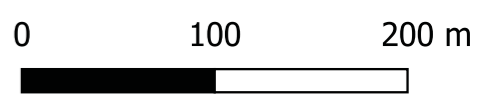
Begraafplaats  
Ruggeveld

Sportoase  
Groot Schijn

Woonwagenterrein

### Legende

-  Picknicktafel
-  Parking
-  Fietsenstalling
-  Infobord
-  Poel
-  Wandelpad
-  Onverhard
-  Halfverhard
-  Homogene verharding
-  Gazon
-  Grazige ruigte
-  Houtkant
-  Bos
-  Ruw gras
-  Sportveld
-  Wadi



# JOUW FIETSAVONTUUR START BIJ FIETSEN DE GEUS!

Wij zijn jouw fietswinkel in Antwerpen en omgeving. Met welke fiets schrijf jij jouw verhaal: de stadsfiets, elektrische fiets, reisfiets, snelle pendelfiets of (elektrische) vouwfiets? We helpen je kiezen.



KOM EENS LANGS IN ÉÉN VAN  
ONZE 3 WINKELS OF PLAN JE  
TESTRIT ONLINE!



**FIETSEN DE GEUS ANTWERPEN**  
antwerpen@fietsendegeus.be  
Marnixplaats 4, 2000 Antwerpen  
03 238 17 12

**FIETSEN DE GEUS BERCHEM**  
berchem@fietsendegeus.be  
Grottesteenweg 95, 2600 Berchem  
03 239 84 74

**FIETSEN DE GEUS EDEGEM**  
edegem@fietsendegeus.be  
Trooststraat 34/36, 2650 Edegem  
03 457 27 69

**OPENINGSUREN**  
zondag en maandag gesloten  
di - vr 09u30 - 12u30 en 13u30-18u00  
za 10u00 - 18u00 doorlopend

**FIETSENDEGEUS.BE**

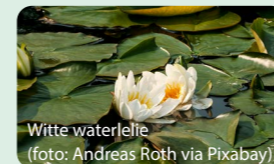
# VIJVERBEWONERS

Tekst: Björn Hendrickx

Een vijver is een prachtig ecosysteem gewoon in je eigen tuin! In dit avontuur gaan we de verschillende bewoners van een vijver onderzoeken en hoe ze met elkaar omgaan. Een vijver kan je zelf in je tuin aanleggen en hoeft helemaal niet groot te zijn. Een grotere vijver kan wel meer leven bieden. Je kan bijvoorbeeld een oude ton gebruiken, vijverfolie of een voorgevormde vijver. Let er wel op dat een net of hek nodig is, zodat kleine broertjes of zusjes er niet in kunnen vallen.

## PLANTEN

De Gele lis groeit in het water langs de randen van de vijver. Ze heeft een belangrijke taak want met haar wortels neemt ze veel van de vuiligheid uit het water op. Zo zorgt ze ervoor dat het water schoon blijft voor de waterdieren.



Witte waterlelie  
(foto: Andreas Roth via Pixabay)

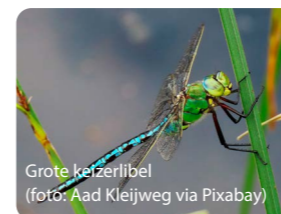
Waterlelies hebben bladeren die drijven op het water. Dit zorgt ervoor dat er niet te veel zonlicht in de vijver komt en het water koel blijft. De bladeren vormen ook een schuilplaats voor prooidieren en een uitrustplaats voor bijvoorbeeld kikkers.



Gele lis (foto: Thomas B. via Pixabay)

## INSECTEN

Er wordt vaak gezegd dat muggen geen nut hebben en gewoon irritant zijn. Dat is eigenlijk helemaal niet zo! In de vijver bijvoorbeeld, vormen de larven van de mug één van de belangrijkste voedselbronnen voor andere dieren.



Grote keizerlibel  
(foto: Aad Kleijweg via Pixabay)

Zo eten libellen de larven ook. Wanneer ze genoeg hebben gegeten en groot zijn, klimmen de libellenlarven uit het water via de waterplanten (bijvoorbeeld de Gele lis!). Ze blijven aan de plant hangen en kruipen dan uit hun huid, waarbij ze vleugels krijgen. Dit is een beetje zoals een rups die in een vlinder verandert. Later zetten de vrouwtjes hun eitjes ook af op waterplanten, net onder het wateroppervlak.



Muggenlarven  
(foto: Kennis- en Adviescentrum)

## AMFIBIEËN



Als de vijver voldoende groot is en er genoeg insecten aanwezig zijn, zal hij ook kikkers of padden aantrekken. Als die het genoeg naar hun zin hebben, zal het vrouwtje ook haar eitjes, oftewel kikkerdril, in het water achterlaten. Ook salamanders kunnen opduiken.

Alpenwatersalamander (foto: Stefan Nimmegeers)



Bruine kikker  
(foto: Georg Wietschorke via Pixabay)

## VOGELS

Wanneer de vijver echt bruist van het leven zal hij ook bezoek krijgen van reigers. Zij eten de amfibieën en staan zo dus aan de top van de voedselketen.

Wil je meer weten over hoe je een vijver in je eigen tuin kan maken? Of ben je gewoon benieuwd naar wat er nog allemaal in leeft en hoe die organismen met elkaar omgaan? Ga naar [Natuurpunt.be](http://Natuurpunt.be) -> Natuurinfo -> Maak van je tuin een natuurgebied -> Acties voor een tuin vol leven -> Leg een vijver aan. Of klik [hier](#) als je het tijdschrift online leest.



Blauwe reiger  
(foto: Sergio Cerrato via Pixabay)

# Het Vlasbekje

Tekst Marc Van Outryve

Het Vlasbekje is één van onze bekoorlijkste veldbloemen. Het houdt van zon, van hommels en van bijen.

## What's in a name?

Ja, je hebt het goed gelezen: het 'Vlasleeuwenbekje' wordt nu 'Vlasbekje' genoemd. De gelijkenis met een geopende leeuwenmuil is er enkel wanneer je de onderlip van de bloem omlaag duwt en zo de bloem opent. Ook de naam 'Vlasbekje' is niet helemaal gepast omdat alleen zijn langwerpige lintvormige bladeren op vlasbladeren gelijken. De wetenschappelijke naam 'Linaria' verwijst wel naar vlas (linum in het Latijn). Verder zijn ze geen familie, het Vlasbekje hoort bij de Weegbreefamilie. In de lente is het een onopvallend kruidje, met smalle bleekgroene blaadjes. Maar met de zomerzon komen de geel-oranje bloemen in trossen aan de stengeltoppen tevoorschijn. Ook in Antwerpen kan je die kleurenpracht dan bewonderen op braaklanden, wegranden en spoorbermen, zoals in de Wolvenberg.

## Voor hommels met een lange tong

De sierlijke bloemen hebben een gele boven- en onderlip, met centraal hierop een oranje muiltje dat de opening van de bloem afsluit. Achteraan steekt er een lang spoor uit, waar de nectar verborgen zit. De opvallend oranje kleur lokt insecten. Door de afsluiting van de onderlip is de bestuiving alleen mogelijk door krachtige insecten als hommels of bijen, die de bloem met hun lichaam open duwen. Maar enkel die met een lange tong kunnen de nectar uit het diepe spoor puren! Tuinhommels en akkerhommels hebben een lange tong, tot 18 mm bij een koningin. Aan het uiteinde is hun tong behaard, waardoor de nectar eraan vastkleeft. Ook het stuifmeel blijft aan hun lichaamsbehaaring en poten hangen in 'stuifmeelkorfjes'. Zo zorgen langtongige hommels en bijen voor de bestuiving. Soms vind je in het spoor gaatjes, gemaakt door korttongige insecten als kevers, die alleen zo bij de nectar kunnen komen. Het zijn inbrekers, die niet met het stuifmeel in contact komen en de bloem dus niet bevruchten.

## Ook voor mensen?

Vroeger werd een aftreksel van de plant toegevoegd aan het waswater om de grauwe kleur van de was te verbloemen. Het Vlasbekje is ook gebruikt als laxemiddel, als plasmiddel en bij leverkwalen: geelzucht zou ermee verdwijnen. In de signatuurleer dichtte men aan een plant corresponderende kwaliteiten toe, wanneer haar bladeren of bloemen geleken op een bepaalde ziekte. Thans speelt het Vlasbekje geen medische rol meer. Met zijn wat pittige en bittere smaak is het plantje een uitstekende garnering, bv. bij een slaatje. Het vee lust die bittere smaak helemaal niet. Ik heb het zelf nog niet geproefd.



Vlasbekje (foto: Wilfried Van Heddegem)

VLASBEKJE	
Latijnse naam	Linaria vulgaris
Familie	Weegbreefamilie
Voorkomen	algemeen, zonnige bermen
Hoogte	20-70 cm
Bladeren	lijn- tot lancetvormig
Bloemen	gele kroon met oranje muiltje lang spoor
Bloei	juni-september
Verspreiding	zaden; vegetatieve scheuten
Levensduur	meerjarig

## Natuurcrypto: oplossing

Eerste kolom: insectenhotel  
 A. imagovorming B. naturalist C. schryvertje D. ecoduct  
 E. chatlyn F. trekvogel G. extravert H. nachtmerrie  
 I. huiszwam J. opperwezen K. tuinkabouter  
 L. erfbelasting M. luxepaardje

Vlasbekje (foto: Geert Pauwels)

## Busreis naar de Uitkerkse Polder - zondag 10 oktober 2021

500 hectare poldergraslanden, laantjes, rietland, ganzen en weidevogels. Natuurgidsen wandelen met ons mee van vogelkijkwand naar weiland. We kijken naar de zware kleigronden, de graslanden, de geschiedenis van de kustpolders en de bedoelingen van het beheer van dit reservaat van Natuurpunt.

De wandeling is ongeveer 10 kilometer lang en is geschikt voor kinderen.

Tijdens de middagpauze kan een eigen lunchpakket gebruikt worden op het terras. Er zijn dranken te verkrijgen. Best draag je stevig schoeisel.

**Vertrek** (inwoners Antwerpen): 8u30 Wommelgem:

Park & Ride aan het rondpunt

**Einde:** 19u à 19u30

**Prijs:** 15 euro (leden)/ €20 niet-leden, inclusief busreis en gids (Het is een busuitstap dit wil zeggen: 'samen uit - samen thuis'. Prijzen zijn bepaald inclusief de busreis).

Inschrijving vóór vrijdag 24 september 2021 door opgave van naam, telefoonnummer, aantal deelnemers, opstapplaats en vermelding 'daguitstap' via [info@schijnvallei.be](mailto:info@schijnvallei.be). De inschrijving is pas definitief na start op het rekeningnummer van Natuurpunt Schijnvallei vzw: BE67 9791 3075 4587 met vermelding van naam deelnemer(s), 'daguitstap' en opstapplaats.

Het aantal deelnemers is beperkt tot 50, dus wees er snel bij!



Polder (foto: Mabel Amber via Pixabay)

**Leeftijd:** iedereen welkom

**Hond aan de leiband toegelaten?** Neen

**Rolstoel toegankelijk?** Neen

**Info bij:**

Natuurpunt Schijnvallei

Tel: 03 354 55 06

Mail: [info@schijnvallei.be](mailto:info@schijnvallei.be)

## HOLLAND, Natuur in de Delta - zondag 21 november 2021



### Korte inhoud

'Holland - Natuur in de Delta' is een (her)ontdekking van Nederland, een ode aan onze rivieren en kustgebied en de rijke natuur die zij onze delta brengen. De Zeearend strijkt neer in een hoge boom aan de rivier. Hij is hier al eeuwen niet geweest en herkent het gebied nauwelijks. Lang is de natuur de grootste kracht geweest in het deltagebied dat nu Nederland heet. We zien de ontwikkeling naar onze tijd door de ogen van verrassende, kenmerkende dieren die de rivierdelta al lang voor ons bevolkten. Naast de Zeearend is dat bijvoorbeeld de Bever, net als wij barrières bouwend en geulen gravend tegen het water. Maar ook de Haas 'de Cheetah van de polder', het onbekende Pimpernelblauwtje en de epische reis van het Stekelbaarsje naar zijn paaigronden. Zij laten ons de dynamische wereld boven en onder water zien.

**Regisseur:** Mark Verkerk (De Nieuwe Wildernis)

**Cast:** Carice van Houten en Bram van der Vlugt

**Genre:** natuurfilm

**Lengte:** 95 minuten

**Kijkwijzer:** alle leeftijden

**Website:** [hollanddefilm.nl](http://hollanddefilm.nl)

**Copyright:** EMS films/Frans Lemmens

**PRAKTISCH**

**Datum:** zondag 21 november 2021

**Locatie:** GC 't Gasthuis te Wijnegem, Turnhoutsebaan 199, 2110 Wijnegem

**Tijdstip:** 2 filmvoorstellingen: 14u - 15u45 en 16u - 17u45

**Prijs:** €4 leden/ €5 niet-leden. Kaarten enkel vooraf te bestellen op rekeningnummer BE 67 9791 3075 4587 van Natuurpunt Schijnvallei. Info bij Natuurpunt Schijnvallei vzw. Tel: 03/354 55 06 - Mail: [info@schijnvallei.be](mailto:info@schijnvallei.be)

## Cursus 'Vogels in en rond Antwerpen'

In het najaar van 2021 en het voorjaar van 2022 richt vogelwerkgroep 'De Stadsmus' een cursus in over vogels in en rond Antwerpen.

De Antwerpse vogelliefhebber kan verassend veel vogels zien in het stadsgebied.

Maar veel interessante waarnemingen gebeuren toch in de ruime omgeving van de stad. In deze cursus leer je welke vogels je zoal kan verwachten en hoe je ze kan opsporen.

De beginnende vogelspotter krijgt in deze cursus basiskennis over de vogelwereld. Maar ook wie meer gevorderd is kan hier zijn kennis nog eens opfrissen.

De cursus bestaat uit 11 theorielessen en 9 uitstappen. Maarten Schurmans is de lesgever.

De theorielessen gaan door in het Scoutshuis, Wilrijkstraat 45, 2140 Borgerhout, telkens op dinsdagavond en de aansluitende uitstap gaat dan meestal door op zaterdagvoormiddag.

Het programma en andere details vind je op de website van Natuurpunt (<https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-vogels-en-rond-antwerpen-48578>).

Inschrijven gebeurt via deze website. Wees er snel bij want het aantal deelnemers is beperkt tot 25.

## 28<sup>ste</sup> editie Actie Behaag...Natuurlijk 2021!

Van 1 september tot en met 29 oktober 2021 kunt u weer uw steentje voor de natuur bijdragen door tegen sterk verlaagde prijzen streekeigen haagplanten te kopen. Met de opbrengst van deze actie steunt u bovendien Natuurpunt!

Traditioneel bieden we opnieuw haagpakketten, klimplanten en fruitbomen aan.

Het plantmateriaal is van zeer degelijke kwaliteit en in ons aanbod besteden we speciaal aandacht aan streekeigen groen voor kleinere tuinen. De voordelen van streekeigen soorten tegenover uitheems (sier)groen zijn talrijk en onmiskenbaar.

Streekeigen bomen en struiken zijn goedkoper, ze groeien sneller, hebben een langere levensduur, zijn beter bestand tegen de grillen van ons klimaat of allerlei ziekten en plagen. Bovendien is heel wat plantgoed in de aangeboden haagpakketten niet enkel streekeigen, maar zelfs autochtoon, dus afkomstig van strikt lokaal materiaal!

Vanaf 1 september vind je alle info en een bestelformulier op de webpagina <https://schijnvallei.be/nieuws/>

De afhaling doe je op zaterdag 17 november tussen 10u-12u in 't Werkhuys, Zegelstraat 13 te Borgerhout!

## Cursus 'Zoogdieren' (Wijnegem)

Wist je dat er in onze Vlaamse natuur ongeveer 70 wilde zoogdiersoorten rondlopen, -zwemmen of -vliegen? Tijdens de zoogdiereencursus "full option" combineert lesgever Joeri Cortens theorie met de belangrijkste methoden om deze geheimzinnige dieren te inventariseren. Hij licht dus niet alleen de soorten en hun levenswijze toe, maar we gaan ook vleermuizen beluisteren met een bat-detector, braakballen pluizen, muizen vangen met live-traps en spoorzoeken.

Start 3/9/2021 in GC 't Gasthuis, Turnhoutsebaan 199, 2110 Wijnegem, van 19u30 tot 22u30.

Meer info en inschrijven via <https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-zoogdieren-wijnegem-46510>

## JONAS 10 oktober 2021:

'Hoe maakt de natuur zich klaar voor de herfst?'

Ben je tussen 6 en 12 jaar, dan ben je wellicht nieuwsgierig naar hoe de natuur zich klaarmaakt voor de herfst. Kom luisteren naar een verhaal van het herfstbos, meedenken en meespelen. We spreken af op 10 oktober 2021 om 14.00 uur bij de container aan de Wolvenberg (hoek Posthofbrug en Singel). We sluiten af om 16.00 uur. Uiteraard zijn je mama, papa, oma of opa ook welkom!

Inschrijving verplicht: [jonas@natuurpuntantwerpenstad.be](mailto:jonas@natuurpuntantwerpenstad.be)

VITIS

eten + drinken

open

woe - zon - 11:30

Generaal Drubbelstraat 128, Berchem

wij proberen zoveel mogelijk met lokale producten te werken

allergenen - vraag info aan de bar

reservaties - 0490434346



# Activiteitenkalender

De geldende coronamaatregelen worden strikt gevolgd.

SEPTEMBER – NOVEMBER 2021

Voor de volledige agenda en de meest recente info zie [www.natuurpuntantwerpenstad.be](http://www.natuurpuntantwerpenstad.be)

**BEHAAG NATUURLIJK 2021**  
**STREEKEIGEN HAAGPAKKETTEN**  
**KLIPLANTEN EN FRUITBOMEN**

**VAN 1 SEPTEMBER**  
**TOT EN MET**  
**29 OKTOBER**

info en bestelformulier:  
[www.schijnvallei.be](http://www.schijnvallei.be)

## September 2021

### <sup>11</sup>/<sub>12</sub> **Containertoer 20 jaar Natuurpunt**

Afspraak: Wandeldijk Scheldebocht,  
t.h.v. Droogdokkenpark, Sloepenweg,  
Antwerpen  
Meer info op p. 5

### **19 Uitstap Vogelwerkgroep De Stadsmus**

Baai van Heist  
10 uur, samenkomst station van Heist  
Geen organisatie vervoer

## Oktober 2021

### **10 Busuitstap Uitkerkse Polder**

Meer info op p.14 en <https://www.natuurpuntantwerpenstad.be/events/uitkerkse-polder-busuitstap/>

### **10 JONAS - Hoe maakt de natuur zich klaar voor de herfst?**

Afspraak aan de container aan de  
Wolvenberg (hoek Posthofbrug en Singel)  
Van 14 tot 16 uur  
Meer info op p. 15 en  
<https://www.natuurpuntantwerpenstad.be/events/jonas-herfstbos/>

## November 2021

### **21 Film 'Holland Natuur in de delta'**

Meer info op p. 14 en <https://www.natuurpuntantwerpenstad.be/events/film-voorstelling-holland-natuur-in-de-delta-3/>

### **21 Uitstap Vogelwerkgroep De Stadsmus**

09 uur, Anderstad – samenkomst  
Netebrug, bij parking de Mol  
Geen organisatie vervoer

## CURSUSSEN

### **Zoogdieren 'full option'**

Locatie: GC 't Gasthuis, Turnhoutsebaan 199,  
2110 Wijnegem

**03/09, 10/09, 24/09, 08/10, 15/10/2021,**  
telkens van 19u30 tot 22u30

**17/09/2021,** 19u30 tot 22u30, locatie nog af  
te spreken

**25/09/2021,** late namiddag-vroege avond  
(voor de edelhertenbronst) Weerterbos  
(carpooling)

**23/10/2021,** uren en locatie nog te bepalen  
(excursie spoorzoeken)

Begeleider: Joeri Cortens

Leden NP: €72; niet-leden NP: €80

Meer info op p. 15 en

<https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-zoogdieren-wijnegem-46510>

### **Vogels in en rondom Antwerpen**

Locatie: Scoutshuis, Wilrijkstraat 45 (lokaal  
Verkenner), 2140 Antwerpen

**Van 09/11/2021 tot en met 31/05/2022**

Begeleider: Maarten Schurmans

Leden NP: €135; niet-leden NP: €165

Meer info op p. 15 en

<https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-vogels-en-rond-antwerpen-48578>

## DE STADSMUS

**Vogeltellingen** (iedere eerste zondag van de  
maand)

### **5 september 2021**

07 uur, Spoor Oost en Noord, Zuidelijke  
ingang Spoor Oost, Buurtspoorweglei,  
2140 Borgerhout

### **7 november 2021**

08 uur, Park Brialmont – voetgangersbrug,  
kant Singel, 2600 Berchem

## BEHEER WOLVENBERG

**Elke zondag vanaf 5 september 2021  
tot 28 november 2021**

Van 9u30 tot 12 uur, container hoek

Posthofbrug – Singel

Stevig schoeisel en kledij die tegen een stootje  
kan. Werkhandschoenen krijg je ter plekke.

## ZWERFVUILACTIE

**Laatste zondag van de maand**

(26 september 2021 – 31 oktober 2021  
–28 november 2021)

Van 14 tot 16 uur, parking Antwerps Zeilcen-  
trum Noordkasteel, Oosterweelsteenweg 1  
te Antwerpen

**ANTWERPEN, 11 & 12.09.2021**

**ZIE P. 5 BINNEN**



20 jaar Natuurpunt  
**CONTAINER TOER**

**VIER MET ONS MEE**

[www.natuurpunt.be/20jaar](http://www.natuurpunt.be/20jaar)